

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

การผลิตชมพูเพชรสายรุ้งให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อการส่งออกของเกษตรกรจังหวัดเพชรบุรี
Rose Apple (Peteh Sai Roong Variety) Production by Farmers Adhering to
Export Standardization in Petchaburi

อนุชิต พรแดง (Anuchit Porndang)¹ สุนันท์ สีสังข์ (Sunan Seesang)²

เฉลิมศักดิ์ คุ้มหิรัญ (Chalerm Sak Toomhira)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสภาพทั่วไปของเกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้ง (2) สภาพพื้นที่และการผลิตชมพูเพชรสายรุ้ง (3) การปฏิบัติของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตชมพูเพชรสายรุ้งให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อการส่งออกหรือตามเกณฑ์ที่เหมาะสม (4) ปัญหาในการผลิต และความต้องการในการส่งเสริมการผลิตชมพูเพชรสายรุ้งให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อการส่งออก และ (5) เปรียบเทียบสภาพการผลิตชมพูเพชรสายรุ้งให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อการส่งออก ประชากรในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งของจังหวัดเพชรบุรี 215 ราย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ เกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน จำนวน 68 ราย สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) และเปรียบเทียบโดยกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งทั่วไป จำนวน 68 ราย โดยการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบไคสแควร์ และ t-test ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรที่ได้มาตรฐานที่ให้สัมภาษณ์ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 57.66 ปี พื้นที่ผลิตเฉลี่ย 2.32 ไร่ รายได้เฉลี่ย 103,088.24 บาท เกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งทั่วไปที่ให้สัมภาษณ์ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 60.25 ปี พื้นที่ผลิตเฉลี่ย 2-3 ไร่ รายได้เฉลี่ย 62,867.65 บาท (2) ทั้งสองกลุ่มมีสภาพพื้นที่ดินเป็นดินร่วนปนทรายถึงดินร่วนเหนียวปนทรายแข็ง หลุมปลูกขนาด 1x1 เมตร มีการวิเคราะห์ดิน ใช้กิ่งตอนปลูกระยะ 8 x 8 เมตร มีการตัดแต่งกิ่ง ตัดแต่งช่อก่อนห่อ ใช้ถุงปูนซิเมนต์ห่อผล นอกจากนี้ เกษตรกรทั้งสองกลุ่มมีสภาพการผลิตชมพูเพชรสายรุ้งที่แตกต่างกันด้านดิน การเตรียมดิน การวิเคราะห์ดิน การให้น้ำ บำรุงการออกดอก โรคชมพูเพชรสายรุ้งที่พบ การระบาดของเก็บเกี่ยวผลผลิต การเก็บรักษา และการจำหน่าย (3) ความสัมพันธ์ทั้งสองกลุ่มกับการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่เหมาะสม พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกประเด็น คือ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้คุณภาพ การผลิตให้ปลอดจากศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในแปลง การเก็บรักษาและขนย้ายผลผลิตในแปลง และการบันทึกข้อมูล (4) เกษตรกรที่ปฏิบัติได้มาตรฐาน มีปัญหาในเรื่องการจดบันทึกข้อมูล ข้อเสนอแนะโดยให้รัฐเข้ามาอบรมเพื่อให้เกษตรกรสามารถจดบันทึกได้ ตามหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม เกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งทั่วไปมีปัญหาในเรื่องอุปกรณ์ใส่ผลผลิต ทำให้ผลเสียหายจึงเสนอแนะให้รัฐอบรมและแนะนำตามหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม

คำสำคัญ: การผลิตชมพูเพชรสายรุ้งให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน การส่งออกของเกษตรกร จังหวัดเพชรบุรี

1 หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช pinet2007@hotmail.com

2 รองศาสตราจารย์ แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช seesang@hotmail.com

3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoom@hotmail.com

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) general, economic, and social states of rose apple farmers, 2) situations of the area and production of their rose apple plantation, 3) the practice on rose apple production adhering to the export standardization or good agricultural practice, 4) problems, suggestions, and needs for the extension of rose apple production adhering to export standardization, and 5) compare the production Petch Rainbow quality standards for export. The population in this study was 215 farmers who were in the network of rose apple farmers in Phetchaburi Province. The samples consisted of two groups, group 1 were 68 farmers who had rose apple plantation adhering to export standardization and group 2 were 68 general farmers who had rose apple plantation. The farmers in group 2 were selected from farmers who had rose apple plantation in the environment which was similar to the environment of the farmers in group 1 by using specific random sampling methodology. The data were collected by interviewing the farmers using an interview questionnaire. The statistical methodology was used to analyze the data by computerized program including frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, chi-square test and t-test. The findings of this study were as follows: 1) most of the interviewed farmers in group 1 were male, with average age at 57.66 years. The average size of the area used for rose apple production was 2.32 rai (1 rai = 1,600 square meters). The average income was 103,088.24 Baht. Most of the interviewed farmers in group 2 were male, with average age at 60.25 years. The average size of the area used for rose apple production was 2-3 rai. The average income was 62,867.65 Baht. 2) Rose apple plantation of the farmers in both groups were done on loose sandy soil or sticky loose sandy soil. They dug holes to grow the rose apple trees at 1x1 meter, analyzed the soil, grafted rose apple branches at the intervals of 8x8 meters. The branches were trimmed and rose apple sprigs were also trimmed before being covered with empty cement bags. Besides, there were differences of the situations of rose apple production between group 1 and group 2 in the aspects of soil condition, soil preparation, soil analyzing, watering rose apple trees, forcing the trees for blooming, plant disease spreading, harvesting, storing, and distributing. 3) The correlation between the practices of the farmers in group 1 and the application of good agricultural practice to rose apple production were statistically significant differences from the correlation between the practice of the farmers in group 2 and the application of good agricultural practice to rose apple production in almost every aspects. Hence, 4) the farmers in group 1 had problems on data recording, they suggested that the involved public sectors should organize training courses in data recording adhering to good agricultural practice for them, while the farmers in group 2 had problems on using unsuitable utensils to store their produces causing bruises that spoiled the appearance of their produce. They suggested that the involved public sectors should organize training courses in storing their produces adhering to good agricultural practice for them.

Keywords: Rose apple (Petch Sai Roong Variety) production, Farmers Adhering to, Export standardization, Phetchaburi Province

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

ชมพู่เป็นไม้ผลเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง ปลูกกันแพร่หลายในประเทศไทย ที่ปลูกเป็นการค้าในปัจจุบัน ได้แก่ ชมพู่พันธุ์เพชรสุวรรณ เพชรสายรุ้ง ทูลเกล้า เพชรน้ำผึ้ง และทับทิมจันทร์ มีแหล่งปลูกที่สำคัญ คือ จังหวัด นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสาคร และสิงห์บุรี ตลาดหลักของชมพู่ในประเทศไทย คือ ตลาดสี่มุมเมือง ตลาดไท ปากคลองตลาด ตลาดมหานาค ส่วนตลาดจำหน่ายในต่างประเทศ เช่น ฮองกง สิงคโปร์ และ อินโดนีเซีย เป็นต้น จังหวัดเพชรบุรี เป็นจังหวัดถือได้ว่าเป็นเมืองเกษตรกรรม มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งสภาพดิน และน้ำ และมีระบบชลประทานที่ครอบคลุมเกือบทั้งจังหวัด โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งสิ้น 948,343 ไร่ ชมพู่ เพชรสายรุ้งเป็นชมพู่พันธุ์การค้าที่สำคัญประจำถิ่นของจังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากมีรสชาติดี เป็นสินค้าที่ซื้อฝาก และเป็นของดีเมืองเพชร สามารถทำรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้ผลิตชมพู่เพชรค่อนข้างดี ที่ผ่านการผลิตชมพู่เพชร สายรุ้ง คุณภาพส่วนใหญ่ยังไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ผู้ผลิตยังขาดความรู้ทักษะและความชำนาญในการผลิตให้มี คุณภาพมาตรฐานหรือตามเกณฑ์ที่เหมาะสม (GAP) จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาการผลิตชมพู่เพชรสายรุ้ง ให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน และปลอดภัย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จะเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและ พัฒนาการเกษตรให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ในการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและยั่งยืน

จึงควรมีการศึกษาการผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อการส่งออกของเกษตรกร จังหวัดเพชรบุรี สำหรับใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของจังหวัดเพชรบุรี เพื่อใช้เป็นข้อมูล ประกอบการส่งเสริมการผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งให้มีคุณภาพได้มาตรฐานหรือปฏิบัติตามเกณฑ์ที่เหมาะสม (GAP) เพื่อให้สินค้าเกษตรมีคุณภาพและปลอดภัย

วัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัย

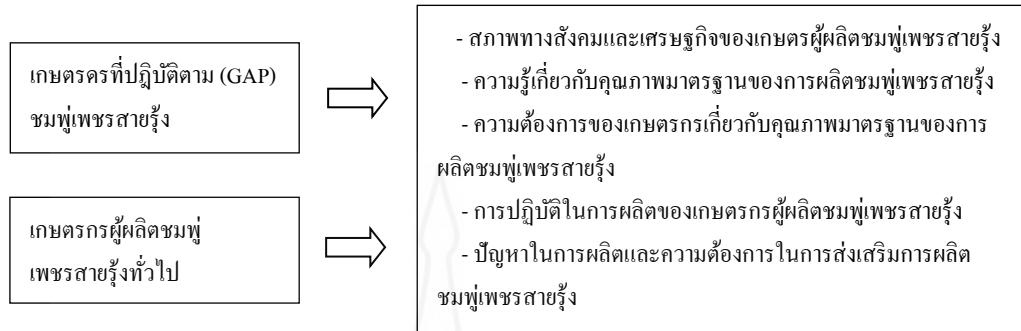
1. เพื่อศึกษาข้อมูลสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสภาพทั่วไปของเกษตรกรผู้ผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่และการผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งของเกษตรกรจังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อศึกษาการปฏิบัติของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อการ ส่งออกหรือปฏิบัติตามเกณฑ์ที่เหมาะสม
4. เพื่อศึกษาปัญหาในการผลิต และความต้องการในการส่งเสริมการผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานเพื่อการส่งออก
5. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อการส่งออก ของกลุ่ม เกษตรกรผู้ผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน (GAP) กับกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งทั่วไป

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ เครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 215 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ในการศึกษาให้มีความคลาดเคลื่อน 0.01 การคัดเลือกเกษตรกรสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยการจับสลากรายชื่อ ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 68 ราย และเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งทั่วไปทำการสุ่มแบบเจาะจง จากเกษตรกรที่มีพื้นที่ใกล้เคียง และสภาพแวดล้อมคล้ายกับเกษตรกรที่มีการผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อการส่งออก จำนวน 68 ราย เท่ากัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติต่างๆ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบไคสแควร์ และ t-test

ผลการวิจัย

1. ลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร เกษตรกรผู้ผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อการส่งออก ร้อยละ 57.4 เป็นเพศชาย ร้อยละ 42.6 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 57.66 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 52.9 มีตำแหน่งของสังคม ร้อยละ 58.8 เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 42.5 และไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 62.5 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร ร้อยละ 95.6 ทั้งหมดประกอบอาชีพทำสวน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.88 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.22 คน จำนวนแรงงานจ้างเฉลี่ย 1.94 คน มีพื้นที่ถือครองทั้งหมดเฉลี่ย 8.41 ไร่ พื้นที่เช่าเฉลี่ย 4.28 ไร่ พื้นที่ปลูกชมพู่เฉลี่ย 2.32 ไร่ รายได้ในภาคการเกษตรจากการผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งเฉลี่ย 103,088.24 บาท รายได้รวมภาคการเกษตรเฉลี่ย 204,235.29 บาท รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 47,713.04 บาท รายจ่ายจากภาคการเกษตรเฉลี่ย 82,117.65 บาท แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่จาก ธ.ก.ส. ร้อยละ 66.2 แหล่งและระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจาก เจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร ร้อยละ 72.1

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ส่วนเกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งทั่วไป ร้อยละ 58.8 เป็นเพศชาย ร้อยละ 41.2 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 60.25 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 63.2 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 60.3 มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 39.7 โดยร้อยละ 40.7 เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบัน ธ.ก.ส. ร้อยละ 40.7 เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นสมาชิกลูกค้า ธ.ก.ส. ร้อยละ 95.0 ทั้งหมดประกอบอาชีพทำสวน สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.09 คน จำนวนแรงงานครัวเรือนเฉลี่ย 2.22 คน แรงงานจ้างเฉลี่ย 1.94 คน มีพื้นที่ถือครองทั้งหมดเฉลี่ย 4.28 ไร่ มีพื้นที่เช่าเฉลี่ย 9.00 ไร่ พื้นที่ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งเฉลี่ย 2.31 ไร่ รายได้จากภาคการเกษตรที่ผลิตชมพูเพชรสายรุ้ง 62,867.65 บาท รายได้รวมในภาคการเกษตรเฉลี่ย 194,897.06 บาท รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 54,406.45 บาท รายจ่ายจากภาคการเกษตรเฉลี่ย 94,617.65 บาท แหล่งเงินทุนของตนเอง ร้อยละ 61.8 แหล่งและระดับข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 19.1

2. สภาพพื้นที่และการผลิตชมพูเพชรสายรุ้ง

เกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งให้มีคุณภาพได้มาตรฐานการส่งออกส่วนใหญ่ปลูกชมพูเพชรสายรุ้งในดินลักษณะเป็นดินร่วนปนทรายถึงดินร่วนเหนียวปนทรายแข็ง มีการเตรียมดิน โดยขุดหลุมขนาด 1x1 เมตร ร้อยละ 98.5 ทั้งหมดมีการวิเคราะห์ดิน ปลูกชมพูระยะ 8 x 8 เมตร ร้อยละ 58.8 มีการให้น้ำโดยการใช้สายยางรด ร้อยละ 97.1 ทั้งหมดมีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยคอก คือ มูลวัว ใส่ปุ๋ยโดยหว่าน รอบทรงพุ่มของต้นชมพู ร้อยละ 91.2 มีการตัดแต่งกิ่ง ร้อยละ 82.3 อายุเริ่มตัดแต่งกิ่งเฉลี่ย 3.02 ปี ตัดแต่งกิ่งแล้วทรงพุ่มจะโปร่งดูแลสะดวก ร้อยละ 92.8 ทั้งหมดมีการบังคับการออกดอกโดยการให้น้ำโรคระบาดที่พบส่วนใหญ่ คือ โรคแอนแทรคโนส ร้อยละ 95.6 พบแมลงวันผลไม้ ร้อยละ 98.5 มีการตัดแต่งช่อเฉลี่ย 4.26 ผลต่อช่อ ทั้งหมดห่อผลโดยถุงปูนซิเมนต์ทั้งหมดจำหน่ายโดยผ่านกลุ่ม ใช้กล่องกระดาษบรรจุ ร้อยละ 97.1 การจำหน่ายปล่อยให้ไปไปตามกลไกของตลาด ร้อยละ 83.8

ส่วนเกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งทั่วไป ปลูกชมพูในลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทรายถึงดินร่วนเหนียวปนทรายแข็ง 70.6 ส่วนใหญ่เตรียมดินโดยขุดหลุมขนาด 1 x 1 เมตร ร้อยละ 94.1 และมีการวิเคราะห์ดิน ร้อยละ 86.8 ใช้ระยะปลูก 8 x 8 เมตร ร้อยละ 58.8 ใช้สายยางรด ร้อยละ 97.1 ทั้งหมดมีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ คือ ปุ๋ยคอก ประเภท มูลวัว ใส่ปุ๋ยโดยหว่านรอบทรงพุ่มต้นชมพู ร้อยละ 76.5 มีการตัดแต่งกิ่ง ร้อยละ 77.9 เริ่มตัดแต่งกิ่งอายุต้นเฉลี่ย 3.12 ปี เพื่อป้องกันกิ่งหัก ร้อยละ 83.2 ไม่มีการบังคับการออกดอก ร้อยละ 45.6 พบโรคระบาด คือ โรคผลเน่า ร้อยละ 72.1 พบแมลงวันผลไม้ ร้อยละ 94.1 มีการตัดแต่งช่อชมพูเฉลี่ย 5.63 ผลต่อช่อ ทั้งหมดใช้ถุงปูนซิเมนต์ห่อผล จำหน่ายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 72.1 ใช้ลังพลาสติกบรรจุผลผลิต ร้อยละ 94.1 เกษตรกรและผู้รับซื้อร่วมกันตกลงราคา ร้อยละ 70.6

3. การใช้เกษตรกรที่เหมาะสมในการผลิตชมพูเพชรสายรุ้งของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อการส่งออก ทั้งหมดปฏิบัติเป็นประจำในการใช้น้ำ จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อม ซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อน ร้อยละ 98.5 ปฏิบัติเป็นประจำในพื้นที่ปลูกที่ไม่มีวัชพืชรบกวนราย ปฏิบัติประจำ การใช้วัชพืชรบกวนทางการเกษตรตามคำแนะนำในฉลากปฏิบัติเป็นประจำ ต้องใช้สารเคมีให้สอดคล้องกับรายการสารเคมีประเทศคู่ค้าอนุญาต เกษตรทั้งหมดปฏิบัติเป็นประจำวัชพืชรบกวนทางการเกษตรห้ามใช้ ร้อยละ 98.5 ปฏิบัติเป็นประจำ การจัดการตามแผนควบคุมการผลิตทั้งหมด ปฏิบัติเป็น

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ประจำในการคัดแยกผลผลิตด้วยคุณภาพไว้ต่างหาก ปฏิบัติเป็นประจำ ในการสำรวจการเข้าทำลายของแมลงวันผลไม้ ฯลฯ ปฏิบัติเป็นประจำเกี่ยวกับผลผลิตที่เก็บเกี่ยวต้องไม่มีแมลงวันผลไม้ ปฏิบัติเป็นประจำในการสำรวจการเข้าทำลายของแมลงวันผลไม้ ฯลฯ ปฏิบัติเป็นประจำเกี่ยวกับผลผลิตที่เก็บเกี่ยวซึ่งไม่มีแมลงวันผลไม้อยู่ทั้งหมดปฏิบัติเป็นประจำในการเก็บเกี่ยวผลผลิตมีลักษณะตรงตามความต้องการของตลาด ปฏิบัติเป็นประจำในการคัดแยกผลตามความต้องการตลาด อุปกรณ์ฯลฯ เก็บเกี่ยวไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อคุณภาพผลและปนเปื้อน ร้อยละ 98.5 ปฏิบัติเป็นประจำ สถานที่เก็บรักษาต้องสะอาด อากาศถ่ายเท ปฏิบัติเป็นประจำอุปกรณ์ในการขนย้ายต้องสะอาดปราศจากสิ่งปนเปื้อน ร้อยละ 97.1 ปฏิบัติเป็นประจำ การขนย้ายต้องระมัดระวัง ไม่ให้เกิดรอยขีดข่วนทั้งหมดปฏิบัติเป็นประจำ มีการจดบันทึกข้อมูลการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การสำรวจและป้องกันกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 97.1 ปฏิบัติเป็นประจำ การจดบันทึกข้อมูลการจัดการเพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพ

ส่วนเกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งทั่วไป ร้อยละ 72.1 ไม่เคยปฏิบัติในประเด็นข้อกำหนด(แหล่งน้ำ) น้ำที่ใช้ต้องได้จากแหล่งน้ำที่มีสภาพแวดล้อม ซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุอันตรายและจุลินทรีย์ ร้อยละ 75.0 ไม่เคยปฏิบัติในประเด็นข้อกำหนด(พื้นที่ปลูก) ต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลผลิต ร้อยละ 80.9 ไม่เคยปฏิบัติ ในประเด็นข้อกำหนด (การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร คือ หากมีการใช้ให้ใช้ตามคำแนะนำ หรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร) ร้อยละ 79.4 ไม่เคยปฏิบัติในประเด็นข้อกำหนด(การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร) ต้องใช้สารเคมีให้สอดคล้องกับรายการสารเคมีที่ประเทศคู่ค้าอนุญาตใช้ ร้อยละ 77.9 ไม่เคยปฏิบัติในประเด็นข้อกำหนด(การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร) ห้ามใช้วัตถุอันตรายที่ระบุในทะเบียนวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามใช้ และไม่เคยปฏิบัติในประเด็นข้อกำหนด (การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ) การปฏิบัติและการจัดการตามแผนควบคุมการผลิตร้อยละ 55.9 ปฏิบัติเป็นบางครั้งในการคัดแยกผลผลิตด้วยคุณภาพไว้ต่างหาก ร้อยละ 63.2 ปฏิบัติเป็นบางครั้งในการสำรวจการเข้าทำลายของแมลงวันผลไม้ ฯลฯ ร้อยละ 45.6 ปฏิบัติเป็นบางครั้งเกี่ยวกับผลผลิตที่เก็บเกี่ยวต้องไม่มีแมลงศัตรูพืช ร้อยละ 66.2 ปฏิบัติเป็นบางครั้งในการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีลักษณะตรงตามความต้องการตลาด ร้อยละ 55.9 ปฏิบัติเป็นบางครั้งในการคัดแยกตามความต้องการแต่ละตลาด และคัดแยกผลที่มีตำหนิหรือไม่ได้คุณภาพไว้ต่างหาก ร้อยละ 52.9 ไม่เคยปฏิบัติเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวก่อให้เกิดอันตรายต่อคุณภาพผลและสิ่งปนเปื้อน ร้อยละ 55.9 ไม่เคยปฏิบัติเกี่ยวกับสถานที่เก็บรักษาต้องสะอาดอากาศถ่ายเท สามารถป้องกันการปนเปื้อน และอุปกรณ์พาหนะในการขนย้ายต้องปราศจากการปนเปื้อน ร้อยละ 73.5 ปฏิบัติเป็นบางครั้งต้องขนย้ายผลผลิตอย่างระมัดระวัง ไม่ให้เกิดรอยขีดข่วน ร้อยละ 91.2 ไม่เคยปฏิบัติเกี่ยวกับจดบันทึกการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ร้อยละ 86.8 ไม่เคยปฏิบัติ การจดบันทึกการสำรวจและป้องกันกำจัดศัตรูพืช และร้อยละ 82.4 ไม่เคยปฏิบัติการจดบันทึกข้อมูลการจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ

4. ปัญหาในการผลิตและความต้องการในการส่งเสริมการผลิตชมพูเพชรสายรุ้งของเกษตรกรให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานเพื่อการส่งออก

4.1 ปัญหาในการผลิตชมพูเพชรสายรุ้งของเกษตรกร

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่เหมาะสม(GAP) ทั้งหมดมีประเด็นปัญหาในระดับน้อย เกี่ยวกับ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพตามความต้องการตลาด ศัตรูพืชและสิ่งปนเปื้อน การเก็บเกี่ยวชมพู่เพชรสายรุ้งเพื่อเตรียมจำหน่าย การเก็บรักษาชมพู่เพชรสายรุ้ง เพื่อเตรียมจำหน่ายและการจดบันทึกข้อมูลการผลิตชมพู่เพชรสายรุ้ง

ส่วนเกษตรกรผู้ผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งทั่วไป มีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพตามความต้องการตลาดในประเด็น (1) แรงงานในการเก็บเกี่ยวขาดความประณีต (2) การเก็บเกี่ยวผลผลิต เก็บผลแก่ไม่สม่ำเสมอ (3) ไม่ได้คัดแยกผลผลิตตามขนาดของผลและ (4) ขาดการประณีตในการขนย้ายผลผลิต) ศัตรูพืชและสิ่งปนเปื้อน การเก็บเกี่ยวชมพู่เพชรสายรุ้ง (ขาดความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยวที่ถูกต้อง) การเก็บรักษาชมพู่เพชรสายรุ้งเพื่อเตรียมจำหน่าย มีประเด็นปัญหาในระดับน้อย และประเด็นปัญหา การเก็บเกี่ยวชมพู่เพชรสายรุ้งเพื่อเตรียมจำหน่าย (ขาดแรงงานในการเก็บเกี่ยวที่ประณีต) การจดบันทึกข้อมูลการผลิตชมพู่เพชรสายรุ้ง (1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูล (2) เขียนหนังสือไม่คล่องไม่เป็น และ (3) การจดบันทึกข้อมูลไม่สม่ำเสมอ) มีประเด็นปัญหาในระดับปานกลาง ส่วนประเด็นปัญหาการจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ ตามความต้องการตลาด (อุปกรณ์ใส่ผลผลิตเป็นโลหะทำให้ผลผลิตชำรุดเสียหาย) และประเด็นปัญหาการจดบันทึกข้อมูล การผลิตชมพู่เพชรสายรุ้ง (ความยุ่งยากข้อมูลบันทึกรายละเอียดมากเกินไป) มีประเด็นปัญหาในระดับมาก ตามลำดับ

4.2 ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งของเกษตรกร

พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่เหมาะสม(GAP) ทั้งหมดมีประเด็นข้อเสนอแนะและความต้องการในระดับมากเกี่ยวกับการจัดการ แหล่งน้ำ การคัดเลือกพื้นที่ปลูกชมพู่เพชรสายรุ้ง การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตชมพู่เพชรสายรุ้ง ตามความต้องการตลาด การป้องกันศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวชมพู่เพชรสายรุ้ง การเก็บรักษาและการขนย้ายผลผลิต และการจดบันทึกข้อมูล

ส่วนเกษตรกรผู้ผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งทั่วไป มีประเด็นข้อเสนอแนะและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งตามความต้องการตลาดการเก็บเกี่ยวชมพู่เพชรสายรุ้ง (เกษตรกรควรเก็บเกี่ยวผลผลิตอย่างทะนุถนอม ประณีต) และการจดบันทึกข้อมูล (หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทสนับสนุน โดยเฉพาะกรมวิชาการเกษตรควรเข้ามาอบรม แนะนำเกษตรกรให้สามารถจดบันทึกได้ตามระเบียบ (GAP) ในระดับมาก ประเด็นข้อเสนอแนะและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการแหล่งน้ำ (หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทสนับสนุนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในแผนการควบคุมกำหนดระยะเวลาการส่งน้ำให้เกษตรกรทราบและเตรียมการ) การคัดเลือกพื้นที่ปลูกชมพู่เพชรสายรุ้ง การป้องกันศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวชมพู่เพชรสายรุ้ง (1) หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทและสนับสนุนฝึกอบรมให้ความรู้ กระบวนการเก็บเกี่ยวอย่างประณีต ขนส่ง และแรงงานรับจ้าง เพื่อป้องกันการเสียหายผลผลิต (2) เกษตรกรควรมีวัสดุอุปกรณ์การบรรจุหีบห่อที่พร้อมและเหมาะสมในกระบวนการขนส่งเพื่อป้องกันความเสียหายของผลผลิตและ (3) เกษตรกรควรจ้างแรงงานรับจ้างที่มีประสบการณ์ความรู้ในการเก็บผลผลิต) การเก็บรักษาและการขนย้ายผลผลิต และการจดบันทึก

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ข้อมูล (1) เกษตรกรควรมีการจัดบันทึกข้อมูลอย่างสม่ำเสมอและ (2) เกษตรกรควรมีความรับผิดชอบการจัดบันทึกข้อมูลแทนหากกรณีเขียนไม่คล่องหรือเขียนไม่เป็น ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

5. การเปรียบเทียบสภาพการผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งให้มีมาตรฐานเพื่อการส่งออกของเกษตรกรผู้ผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อการส่งออก พบว่า เกษตรกรทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ลักษณะดิน การเตรียมดิน วิเคราะห์ดิน การให้น้ำ วิธีการบังคับการออกดอก โรคชมพู่เพชรสายรุ้งที่พบการระบาด การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการจำหน่ายผลผลิต

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพพื้นที่และการผลิตชมพู่เพชรสายรุ้ง ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพพื้นฐานทางสังคม เกษตรกรผู้ผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อการส่งออก เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 57.66 ปี จบระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษามากกว่าระดับอื่น ส่วนใหญ่มีตำแหน่งทางสังคม เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรและได้รับความรู้ในการผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งที่ถูกต้องตามคำแนะนำในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม Good Agriculture Practice (GAP) ทั้งนี้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ มีอายุค่อนข้างมาก บุตรหลานของเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ให้ความสนใจในการปลูกชมพู่เพชรสายรุ้ง ในอนาคตอาจไม่มีเกษตรกรรุ่นใหม่ช่วยสืบทอดการปลูกชมพู่เพชรสายรุ้ง สอดคล้องกับการศึกษาของ พวงเพ็ญ โพธิ์กาญจน์วัตร (2551) การศึกษาภูมิปัญญา การปลูกชมพู่เพชรเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกชมพู่เพชรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ลูกหลานในปัจจุบันได้รับการศึกษาสูง จึงไม่ให้ความสนใจในการปลูกชมพู่เพชร ต่อไปในอนาคตภูมิปัญญาที่ส่งมามีขอมหมดไป ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้การสนับสนุนส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้ดำรงอยู่กับชุมชนและสังคมต่อไป เช่นเดียวกับการศึกษาของ พิรดา แซ่เตียว (2555) การใช้เกษตรกรที่เหมาะสมในการผลิตผักเหียงของเกษตรกรในตำบลราชครูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์เฉลี่ย 17.97 ปี ได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ ระดับปานกลาง และระดับมากที่สุดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและการอบรมเกษตรกร แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ พัชร ณีนิวัฒน์ (2556) การจัดการการผลิตและจำหน่ายชมพู่พันธุ์เพชรสายรุ้งของเกษตรกร อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและได้รับข่าวสารจากเกษตรกรใกล้เคียง ยังเป็นไปในลักษณะ สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งเหมือนกับกลุ่มเกษตรกรทั่วไป

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เกษตรกรผู้ผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อการส่งออก มีรายได้จากการผลิตชมพู่เพชรสายรุ้ง 103,088.24 บาท แตกต่างจากเกษตรกรทั่วไป โดยมีรายได้จากการผลิตชมพู่เพชรสายรุ้ง 62,867.65 บาท เนื่องจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ มีการปฏิบัติตามทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม มีการผลิตอย่างถูกต้องและเหมาะสมทำให้ได้สินค้าเกษตรที่มีคุณภาพดี ได้มาตรฐานสินค้าเกษตรตรง

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

กับความต้องการของตลาด ทั้งนี้ ลัดดา พิศาลบุตร และภักดิ์ เข็มจินฉัตร (2556, น. 47) กล่าวว่า การสร้างความแตกต่างและการกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ของผลผลิตพืช ในด้านมาตรฐานการผลิต เป็นที่สนใจของผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ เพราะหากผลผลิตได้รับรองมาตรฐานการผลิต จะทำให้ผู้บริโภคเชื่อมั่นในความปลอดภัย เช่น ไม่มีสารเคมีตกค้าง มีสุขอนามัยในกระบวนการดูแลและการเก็บเกี่ยว เป็นต้น

2. สภาพพื้นที่การผลิตและการขายชมพูเพชรสายรุ้งของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีสภาพการผลิตชมพูเพชรสายรุ้งที่แตกต่างกับเกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งทั่วไปตรงประเด็น ดังนี้ ในด้านวิธีการบังคับการออกดอก เกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ส่วนใหญ่งดการให้น้ำ ในช่วงการบังคับการออกดอก ซึ่งสอดคล้องกับคำแนะนำของ สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี (2543, น. 14) กล่าวว่า วิธีบังคับให้ชมพูเพชรสายรุ้งออกดอก ในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม คัดแต่งกิ่งควบคุมทรงต้น กิ่งแห้งกิ่งไขว้ กิ่งเป็นโรค บำรุงต้นด้วย ปุ๋ยหมัก 2-3 บั้งก็ โดยใส่รอบทรงพุ่ม งดการให้น้ำหรือปล่อยให้กระแทกแสง ประมาณ 1 เดือน แตกต่างจากเกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งทั่วไปส่วนใหญ่ไม่มีการบังคับการออกดอก

ในด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และเกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งทั่วไป ส่วนใหญ่มีการคัดแต่งให้เหลือชมพูก่อนห่อเฉลี่ย 4-5 ผลต่อช่อ ซึ่งไม่สอดคล้องกับคำแนะนำของ สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี (2543, น. 14) กล่าวว่า วิธีการห่อชมพู ควรปลิดช่อที่ไม่ต้องการทิ้ง เพราะปกติเวลาออกดอกจะติดช่อมากถ้าปล่อยทิ้งไว้โดยไม่มีการปลิดทิ้งจะทำให้ผลไม่โต ร่วงหล่นและเสียหายได้ โดยเลือกช่อที่ชั่วผลหันลงด้านล่าง ปลิดผลที่ไม่ต้องการออกให้เหลือ 2-3 ผลต่อช่อ เพื่อต้องการให้ผลที่ได้มีขนาดใหญ่ มีความสมบูรณ์และรสชาติดี สีผลก็จะดีตามไปด้วย

ในด้านการจำหน่ายผลผลิต เกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน จำหน่ายผลผลิตโดยผ่านทางกลุ่ม มีการกำหนดราคาผลผลิตเป็นไปตามกลไกของตลาด การที่เกษตรกรมีการรวมตัวกันนับเป็นแนวทางสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตร เพราะการรวมตัวกัน นอกจากจะเป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองทั้งด้านการซื้อปัจจัยการผลิตและขายผลผลิตแล้ว ยังนำมาซึ่งความร่วมมือกันของหมู่คณะ การพัฒนาระบบการทำงานเป็นกลุ่ม การวางแผนการจัดการและเอื้อประโยชน์ต่อการหาแหล่งเงินทุน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2541 และพวงเพ็ญ โพธิ์กาญจน์วัตร, 2551, น. 128) แตกต่างจากเกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งทั่วไปส่วนใหญ่จำหน่ายโดยผ่านพ่อค้าคนกลาง เหตุผลที่จำหน่ายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง เนื่องจากมีความคุ้นเคยและความน่าเชื่อถือ สะดวกและรวดเร็ว แต่ทั้งนี้ผลผลิตเกษตรกรและผู้รับซื้อจะต้องมีการกำหนดราคาผลผลิตร่วมกัน โดยผลผลิตต้องมีคุณภาพดีตรงกับความต้องการของตลาด

3. การใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตชมพูเพชรสายรุ้งของเกษตรกร

พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ปฏิบัติตามหลักการมากกว่ากลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งทั่วไป ในที่นี้กล่าวถึงเกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐานโดยส่วนน้อยที่ไม่ได้ปฏิบัติตามคำแนะนำในการปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสม Good Agriculture Practice (GAP) ของชมพูเพชรสายรุ้ง ในประเด็นที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับระบบการจัดการคุณภาพเกษตรดีที่เหมาะสม

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ควรให้มีการปฏิบัติเป็นประจำให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้มีคุณภาพได้มาตรฐานในการส่งออกหรือตามเกณฑ์ที่เหมาะสม ดังนี้

3.1 พื้นที่ปลูก พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลิตผล

3.2 การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน หากมีการใช้ให้ใช้ตามคำแนะนำหรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร และต้องใช้สารเคมีให้สอดคล้องกับรายการสารเคมีที่ประเทศ คู่ค้าอนุญาตให้ใช้

3.3 การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน จะต้องมีการปฏิบัติและการจัดการตามแผนควบคุมการผลิต ให้สอดคล้องกับคำแนะนำของ กรมวิชาการเกษตร (2553) กล่าวว่า ในกระบวนการผลิตจะต้องมีระเบียบปฏิบัติของแต่ละประเด็นตามความเหมาะสมในแต่ละพืช การปฏิบัติต้องดำเนินการตามระเบียบปฏิบัติต่างๆ และขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมกระบวนการผลิตในแต่ละพืช

3.4 การผลิตให้ปลอดภัยจากศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ควรสำรวจการเข้าทำลายของแมลงวันผลไม้ หนอนเจาะผล หนอนร่าน โรคราแป้ง โรคผลเน่า โรคแอนแทรคโนส โรคราดำ ถ้าพบระบาดหรือการทำลายเกินค่าการควบคุมต้องป้องกันกำจัด ให้สอดคล้องกับคำแนะนำของ กรมวิชาการเกษตร (2553) กล่าวว่า ผู้ประกอบการและแรงงานที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ควรรู้จักศัตรูพืช ชนิด และอันตรายการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ในส่วนของผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว ต้องไม่มีแมลงศัตรูพืชติดอยู่ ถ้าพบต้องคัดแยกไว้ต่างหาก ให้เป็นไปตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร (2553) การควบคุมการคลาปนของผลิตผลด้วยคุณภาพ จะต้องมีการควบคุมการคัดแยกให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานเป็นที่พึงพอใจของคู่ค้าและผู้บริโภค

3.5 การเก็บรักษาและการขนย้ายผลิตผลในแปลง พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน สถานที่เก็บรักษาต้องสะอาด มีอากาศถ่ายเทได้ดีสามารถป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุแปลกปลอม และอุปกรณ์และพาหนะในการขนย้าย ต้องสะอาดปราศจากการปนเปื้อนสิ่งอันตรายที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค และการขนย้ายผลิตผลอย่างระมัดระวังมิให้เกิดรอยขีด ให้สอดคล้องกับคำแนะนำของ กรมวิชาการเกษตร (2553) เกี่ยวกับการปฏิบัติและการควบคุมการผลิต ในเรื่องการจัดการประเด็นทั่วไป

3.6 การบันทึกข้อมูล พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ต้องมีการบันทึกข้อมูลการจัดการเพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ ให้สอดคล้องกับคำแนะนำของ กรมวิชาการเกษตร (2553) ในเรื่องการบันทึกและการควบคุมเอกสารให้ปฏิบัติงานตามข้อกำหนดของระบบการจัดการคุณภาพ

4. ปัญหาในการผลิตและความต้องการในการส่งเสริมการผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อการส่งออก

4.1 ปัญหาในการผลิตชมพู่เพชรสายรุ้งให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อการส่งออก

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

เกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีปัญหาในระดับน้อยทุกประเด็น แต่พบว่าเกษตรกรทั่วไป มีปัญหาในระดับปานกลาง เพียง 5 ประเด็น คือ ปัญหาการขาดแรงงานในการเก็บเกี่ยว ที่ประณีต ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูล เกษตรกรเขียนหนังสือไม่ค่อยไม่เป็น การจดบันทึกข้อมูล ไม่สม่ำเสมอ และความยุ่งยากข้อมูลบันทึกรายละเอียดมากเกินไป สอดคล้องกับการศึกษาของ ปาริชาติ น้อยลมทวน (2545, น. 90) ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกชมพูพันธุ์เพชรสายรุ้งในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกชมพูที่พบมากที่สุด คือ ค่าปุ๋ยและค่ายาป้องกันและกำจัดศัตรูพืชมีราคาสูง และปัญหาค่าจ้างแรงงานสูงและแรงงานมีไม่เพียงพอกับความต้องการ ทั้งนี้เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้น ประถมศึกษา ทำให้การเขียนและการอ่านค่อนข้างลำบาก เกิดความยุ่งยาก และไม่ชอบการจดบันทึก ทำให้ขาด ข้อมูลที่นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการผลิตชมพูเพชรสายรุ้งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ดังนั้น ภาครัฐและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความรู้หรือจัดทำแบบฟอร์ม ในการบันทึกข้อมูลการผลิตชมพูเพชรสายรุ้งอย่างง่าย

4.2 ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตชมพูเพชรสายรุ้งให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อการส่งออก

เกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้งที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และเกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้ง ทั่วไป ส่วนใหญ่มีประเด็นข้อเสนอแนะในระดับมากทุกประเด็น ทั้งในด้านการจัดการแหล่งน้ำ ด้านการคัดเลือก พื้นที่ปลูกชมพูเพชรสายรุ้ง การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตชมพูเพชรสายรุ้งตาม ความต้องการของตลาด การป้องกันศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวชมพูเพชรสายรุ้ง การเก็บรักษาและการขนย้ายผลผลิต และการจดบันทึกข้อมูล สอดคล้องกับการศึกษาของ ธราวิทย์ คำหล้า (2555, น. บทคัดย่อ) การผลิตข้าวหอมมะลิ คุณภาพตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เกษตรกรเสนอแนะให้ รัฐสนับสนุนในด้านปัจจัยการผลิต เนื่องจากมีราคาแพง และให้ความรู้การใช้เกษตรที่ดีที่เหมาะสมแก่กลุ่ม เกษตรกรผู้สนใจ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การผลิตข้าวตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การผลิตชมพูเพชรสายรุ้งให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อการส่งออกของเกษตรกรจังหวัด เพชรบุรี มีข้อพิจารณาเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านเกษตรกรผู้ผลิตชมพูเพชรสายรุ้ง ควรส่งเสริมและให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้ปลูกชมพูเพชร สายรุ้งทุกรายในจังหวัดเพชรบุรี เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรที่ดีที่เหมาะสม และการทำสัญญาซื้อขายผลผลิตล่วงหน้า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การลดต้นทุนการผลิต เพิ่มคุณภาพมาตรฐานผลผลิต และเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ ในกลุ่มประชาคมอาเซียนให้เกษตรกรมีความยั่งยืนในด้านการเกษตร

1.2 ด้านหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ควรส่งเสริมและเชื่อมโยงการตลาดกับผู้รับซื้อ ส่งเสริมให้ เกษตรกรมีการวางแผนการผลิต มีการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายของเกษตรกรเพื่อความเข้มแข็งในด้านการผลิต และการตลาดของชมพูเพชรสายรุ้ง เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาต่อไป

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

1.3 การแก้ไขปัญหาแรงงานไม่เพียงพอทางเกษตรกร ผู้รวบรวม/พ่อค้าคนกลาง และผู้ส่งออก ควรมีการเพิ่มรายได้ สวัสดิการ และระบบเงินรางวัลใจ ค่าชานาญการพิเศษ เพื่อให้แรงงานและคนรุ่นใหม่สนใจทำอาชีพทางการเกษตรสืบสานกันต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการแก้ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะได้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐาน และความต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงาน เพื่อนำผลการศึกษาไปแก้ไขและปรับปรุงการดำเนินงานส่งเสริมการผลิตชมพูเพชรสายรุ้งต่อไป

2.2 ควรศึกษาความเป็นไปได้และแนวทางในการจัดตั้งกลุ่มผลิตและแปรรูปชมพูเพชรสายรุ้ง เพื่อทราบปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการจัดตั้งกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จ และยั่งยืนต่อไป

2.3 ควรศึกษาวิธีการตลาดและการจัดการช่องทางการตลาด ระบบโลจิสติกส์ของชมพูเพชรสายรุ้งที่ได้มาตรฐาน เพื่อการส่งออกภายในประเทศและต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาที่ดิน. (2541). รายงานการจัดการทรัพยากรดิน เพื่อการปลูกพืชเศรษฐกิจหลักตามกลุ่มชุดดิน: เล่ม 2

ดินบนที่ค่อน. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาที่ดิน.

กรมวิชาการเกษตร. (2547). สถิติการปลูกชมพู ปี 2546. สืบค้นจาก <http://www.doae.go.th/phamt/chompu.htm>

กรมวิชาการเกษตร. (2553). ชมพู รายงานฉบับที่ 8 (กันยายน) สืบค้นจาก <http://doae.go.th/Library/html/detail/chompo/index.htm>

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2540). สถิติการปลูกไม้ยืนต้น. กรุงเทพฯ: กองเกษตรสัมพันธ์ กรมส่งเสริมการเกษตร.

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2542). การปลูกชมพู. กรุงเทพฯ: กองเกษตรสัมพันธ์ กรมส่งเสริมการเกษตร.

จินดา ขลิบทอง. (2554). กระบวนการวิจัยทางส่งเสริมการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการการวิจัยเพื่อการพัฒนาทางส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 1 นนทบุรี: สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พวงเพ็ญ โพธิกาญจน์วัตร. (2551). การศึกษาภูมิปัญญาการปลูกชมพูเพชรเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน. *วารสารความหลากหลายทางวัฒนธรรม*, 5(10), 53-63.

พีรดา แซ่เตียว. (2555). การใช้เกษตรที่ดีที่เหมาะสมในการผลิตผักเหียงของเกษตรกรในตำบล ราชครูด อำเภอมือง จังหวัดระนอง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ยุทธนา เมืองเล็ก. (2550). ตามหาร่องรอยไค้ตวัดแม่ น้ำเพชร ถิ่นชมพูหวานบ้านหนองโสน. สืบค้นจาก <http://www.oknation.net/blog/krunoppol/2010/03/26/entry-1>

สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี. (2543). ชมพูเพชรสายรุ้ง. สืบค้นจาก http://www.phetchaburi.go.th/data/book_chompoo.pdf